

Бесѣда по гражданско учение.

(По Нюма Дро, Салиеръ и други автори).

Всѣко добро управление трѣбва да е основано върху тия три принципа (начала): свободата, равенството и братството. Ние ще разгледаме всѣко отъ тѣхъ, като ще наченемъ именно отъ свободата. Това е положението на едно лице, което не е собственостъ на нѣкого, което нѣма господарь, освѣнъ себе си. За такъвъ човѣкъ казваме, че се радва на извѣстна свобода или че е свободенъ. Сжщо тѣй кога една държава принадлежи само на себе си, може да се счита, че е свободна. Било е врѣме, наистина, когато на човѣка се е гледало, като на нѣкаква вещь, която е могла не само да служи на господаря си, но даже и да бжде прѣпродадена, като стока; днесъ обаче робството въ тази смисълъ не сжществува, за туй пѣкъ и сега има цѣли народи да пѣшкатъ подъ чуждо иго, което съставлява срамъ за нашето врѣме. Остава си обаче вѣрно, че свободата прѣзъ всичкитѣ врѣмена и у всичкитѣ народи е била най-голѣмото благо, което човѣкъ е могълъ да желае и за което е отивалъ да се жертвува. Римлянитѣ даже възвеличили свободата до степенъта на божество, което считали дѣщеря на Юпитера. Тиберий Гракхъ ѣ въздигналъ храмъ на Авентинския хълмъ, дѣто свободата е била прѣдставена, като жена съ бѣли дрехи и скиптъръ въ едната ржка, а въ другата копие, на което е била набучена шапка; отдолу е била изобразена котка, противникъ на нѣкакво насилие (шапката е наумѣвала обичая на римлянитѣ да турятъ шапка на робитѣ, които сж щѣли да освободятъ). Въ врѣме на революцията въ Франция на-ново възкресли богинята на свободата, като съ нейната статуя замѣстили статуитѣ на кралетѣ. Покрай богинята на разума, личели въ тържествени случаи и богинитѣ на